

نقشه راه مدیریت خطر حوادث و سوانح

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی برای سال ۱۴۰۱

با استناد به سند راهبرد ملی مدیریت بحران کشور نقشه راه مدیریت خطر حوادث و سوانح وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ترسیم گردیده است. بر اساس مراحل این نقشه، ستاد وزارت بهداشت و تمام دانشگاه ها/دانشکده های علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی کشور، مسیر یکسانی را در فرایند مدیریت خطر حوادث و سوانح طی کرده و با الگوی واحد، زمینه ارتقای توانمندی حوزه سلامت در چرخه مدیریت خطر حوادث و سوانح فراهم می گردد. توسعه اقدامات کاهش خطر، ارتقا آمادگی، توسعه ظرفیت ها و تقویت هماهنگی، پاسخ مؤثر به حوادث و جامعه محوری در مدیریت بحران به عنوان اهداف اصلی حوزه سلامت تعیین شده تا بدین طریق دستیابی به اهداف نهایی که همانا کاهش مرگ و میر، مصدومیت، معلولیت و کاهش آسیب پذیری حوزه سلامت است، محقق گردد. در جهت تحقق اهداف کلیدی، راهبردهایی تعیین شده که مسیر دستیابی به اهداف را روشن می کنند. در ارتباط با هر راهبرد نیز با توجه به شرایط کنونی کشور، اقدامات اولویت دار در حوزه مدیریت بحران تبیین شده است.

هدف ۱: توسعه اقدامات کاهش خطر و سرمایه گذاری در راستای افزایش تاب آوری

راهبرد ۱: بهره گیری از سیاست های کاهش خطر در تدوین و اجرای برنامه های توسعه ای و پروژه های عمرانی

اقدام های اولویت دار:

✓ ارزیابی خطر از طریق شناسایی مخاطرات اولویت دار و درک ابعاد خطرات آن ها، شناسایی ظرفیت ها، میزان

مواجهه و در معرض خطر قرارگیری و آسیب پذیری ها با به کارگیری فناوری های نوین و به روزرسانی مداوم

اطلاعات؛

✓ تدوین و بازبینی برنامه های مدیریت بحران حوزه سلامت (شامل برنامه های پیشگیری و کاهش خطر، آمادگی

و پاسخ، بازسازی و بازتوانی) با در نظر داشتن نتایج ارزیابی های خطر در سطوح دانشگاه و با مشارکت

ذینفعان؛

نقشه راه مدیریت خطر حوادث و بلایا وزارت بهداشت

- ✓ تدوین و بازبینی ضوابط فنی، راهنماها و چارچوب ها و دستورالعمل های اجرایی مرتبط مبتنی بر برنامه های مدیریت بحران حوزه دانشگاه و با مشارکت ذینفعان؛
- ✓ پیاده سازی اصول و استانداردهای ایمنی در ساخت، مقاوم سازی، بهسازی و نوسازی مراکز آموزشی، بهداشتی و درمانی، پیش بیمارستانی، مراکز و پایگاه های انتقال خون و... با مشارکت سازمان های همکار؛
- ✓ رعایت استانداردهای ایمنی و اصول تاب آوری در طراحی، ایجاد و نگهداشت زیرساخت های حیاتی همراه با پایش مستمر؛
- ✓ ارزیابی ایمنی مراکز ارائه دهنده خدمات بهداشتی، درمانی و پیش بیمارستانی و همچنین زیرساخت های حیاتی به منظور حصول اطمینان از تداوم خدمت رسانی در حین و پس از حوادث و بلایا و پایش مستمر آن؛
- ✓ توسعه پوشش بیمه انبیه و مراکز ارائه دهنده خدمات سلامت به منظور کاهش خطر و ارتقای تاب آوری در برابر مخاطرات؛

راهنبرد ۲: تأکید بر مدیریت یکپارچه و هماهنگ

اقدام های اولویت دار:

- ✓ استمرار فعالیت شورای سیاست گذاری سلامت در حوادث و بلایا/کارگروه بهداشت و درمان در حوادث و بلایا و کمیته های تخصصی مطابق چارچوب پاسخ (NRF) متشکل از کمیته های درمان، بهداشت و بازتوانی، توسعه مدیریت و منابع، غذا و دارو، خون و فرآورده های آن، پرستاری، آموزش و پژوهش، فناوری اطلاعات، فوریت های پیش بیمارستانی و پدافند غیرعامل)
- ✓ ارتقای مشارکت تمامی بهره وران و ذینفعان حوزه سلامت از طریق برگزاری نشست های مشترک و تبادل اطلاعات در سطوح دانشگاه، قطب و وزارت بهداشت برای دستیابی به مدیریت یکپارچه و هماهنگ بحران؛
- ✓ تقویت و افزایش کیفیت همکاری بین سازمانی داخلی و خارجی و ایجاد ساختارهای هماهنگی از جمله تنظیم تفاهم نامه های همکاری برای پاسخ مؤثر در شرایط اضطراری؛

هدف ۲: ارتقا آمادگی جهت پاسخ مؤثر به حوادث و بلایا

راهبرد ۱: توسعه آموزش و پژوهش و بهره‌گیری از دانش نوین و بومی در حوزه مدیریت بحران

اقدام‌های اولویت‌دار:

- ✓ توانمندسازی و ارتقای دانش و تغییر رفتار کارشناسان و مدیران از طریق تدوین و اجرای آموزش‌های مدیریت بحران، برگزاری همایش‌ها و تمرین‌های مشترک در دانشگاه؛
- ✓ تقویت درک خطر حوادث در دانشجویان و اقشار جامعه از طریق توسعه آموزش‌های تخصصی و آموزش همگانی در مباحث اصول مدیریت بحران، خود امدادی و دگرامدادی؛
- ✓ ارتقای کمی و کیفی برگزاری تمرین‌های تخصصی با توجه به سناریوهای محتمل بر اساس نتایج ارزیابی خطر و وقایع قبلی به همراه ارزیابی و تحلیل نتایج آن‌ها؛
- ✓ حمایت از انجام پژوهش‌های کاربردی و آینده‌پژوهی در حوزه مدیریت خطر حوادث و بلایا بر اساس نیاز و اولویت‌ها و با استفاده از ظرفیت دانشگاه، مؤسسات و مراکز تحقیقاتی و شرکت‌های دانش‌بنیان؛
- ✓ افزایش مجلات علمی پژوهشی نمایه شده در مراجع معتبر ملی و بین‌المللی و افزایش تولید مقالات علمی در حوزه مدیریت خطر حوادث و بلایا و آموزش بهره‌مندی از آن‌ها به مدیران اجرایی؛

راهبرد ۲: توسعه ظرفیت‌ها و بهره‌گیری کارآمد از منابع موجود و بالقوه

اقدام‌های اولویت‌دار:

- ✓ شناخت منابع و ظرفیت‌های موجود جهت ارتقای تاب‌آوری در برابر حوادث و بلایا؛
- ✓ تأمین و تخصیص منابع مالی موردنیاز برای کاهش خطر، آمادگی، پاسخ، بازسازی و بازتوانی؛
- ✓ تقویت منابع انسانی در جهت مدیریت بهینه حوادث و بلایا با تأکید بر بهره‌گیری از تجربیات مدیران ماهر و متخصصین این حوزه؛
- ✓ توسعه و تجهیز مراکز و تسهیلات بهداشتی، درمانی و پیش بیمارستانی ایمن و تاب‌آور در برابر حوادث و بلایا؛
- ✓ طراحی شبکه تأمین و توزیع مناسب نیروها، تجهیزات، دارو، مواد غذایی و سایر اقلام مبتنی بر ارزیابی نیاز؛

✓ استانداردسازی و بروزرسانی مرکز هدایت عملیات بحران (EOC) به منظور تقویت هماهنگی درون و برون

سازمانی

✓ تقویت زیرساختهای سختافزاری و نرمافزاری به منظور تسهیل برقراری ارتباطات جهت بهبود هماهنگی؛

✓ تقویت و توسعه سامانه ها و بانکهای اطلاعاتی قابل استفاده در مدیریت خطر حوادث و بلایا با تعریف سطوح

دسترسی و تسهیل دسترسی ذینفعان مختلف؛

✓ توسعه و بهره‌برداری مؤثر از سامانه‌های پایش و هشدار سریع مخاطرات اولویت‌دار مبتنی بر دانش و فناوری

روزآمد؛

✓ توسعه و تجهیز سوله‌ها، دپوها و انبارهای استراتژیک دارو، تجهیزات، خون و فراورده‌های خونی؛

راهبرد ۳: ارتقای ظرفیت پاسخ به حوادث و بلایا با تاکید بر مدیریت و فرماندهی واحد

اقدام‌های اولویت‌دار:

✓ بکارگیری موثر تیم‌های ارزیاب، تیم‌های واکنش سریع مشترک مبتنی بر استانداردهای بین‌المللی و ملی؛

✓ بکارگیری ضوابط مرتبط با سامانه فرماندهی حادثه و ساختار و چارچوب پاسخ (NRF) بر اساس نظام جامع

سطح بندی؛

✓ تاکید بر انجام کارکردهای تخصصی در پاسخ به حوادث و بلایا مطابق وظایف و راهنماهای مندرج در برنامه

پاسخ EOP

راهبرد ۴: بازتوانی و بازسازی با رویکرد ساخت بهتر از قبل

اقدام‌های اولویت‌دار:

✓ تاکید بر بازسازی و مقاوم سازی مراکز ارائه دهنده خدمات سلامت با تاکید بر رعایت استانداردهای ایمنی و با

مشارکت سازمان‌های همکار؛

✓ پیاده‌سازی اصول علمی و فنی ارزیابی و جبران خسارت در برنامه‌های بازسازی و نوسازی؛

✓ گسترش برنامه‌های ارتقا سلامت جسمی و روانی کارکنان و خانواده‌های آنها؛

- ✓ گسترش برنامه‌های ارتقا سلامت جسمی و روانی- اجتماعی جامعه متأثر از حوادث و بلایا با تمرکز بر گروه‌های آسیب‌پذیر (سالمندان، کودکان، زنان، افراد ناتوان/کم‌توان جسمی و ذهنی و افراد دارای بیماری‌های خاص)؛

هدف ۵: تحقق جامعه‌محوری مدیریت بحران

راهبرد ۱: بهره‌گیری از مشارکت افراد و سازمان‌های مردم‌نهاد

اقدام‌های اولویت‌دار:

- ✓ شناسایی و بهره‌برداری از ظرفیت‌های نهادهای غیردولتی، تشکلهای مردم‌نهاد، بخش خصوصی و داوطلبین به‌منظور افزایش توان پاسخ به حوادث و بازسازی‌ها؛
- ✓ سازمان‌دهی، آموزش، توان‌افزایی و تبیین نقشهای نیروهای داوطلب، تشکلهای مردم‌نهاد و نیروهای محلی در برنامه‌های کاهش خطر، آمادگی، پاسخ، بازسازی و بازتوانی با تأکید بر برنامه‌های محله‌محور؛
- ✓ افزایش تعامل و همکاری‌های اثربخش نهادهای مردمی با سیاست‌گذاران؛
- ✓ برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی و نظارت بر فرایند جذب و توزیع کمک‌های داوطلبانه داخلی و خارجی در چارچوب دستورالعمل‌های مرتبط؛
- ✓ تقویت نظارت بر عملکرد نیروهای داوطلب و سازمان‌های مردمی؛

راهبرد ۲: ارتقای سرمایه اجتماعی در مدیریت بحران با تقویت اعتماد عمومی و همبستگی اجتماعی

اقدام‌های اولویت‌دار:

- ✓ تدوین ضوابط و دستورالعمل‌های مرتبط با اطلاع‌رسانی خطر و توانمندسازی مدیران و مسئولین مرتبط در این راستا؛
- ✓ توسعه استودیوهای خبری حوادث و بلایا با همکاری دستگاه‌های متولی و سازمان‌های همکار؛
- ✓ تقویت اعتماد عمومی از طریق ایجاد شفافیت در ارائه مرحله‌ای گزارش خدمات و اقدامات از طریق سخنگو؛
- ✓ هماهنگ‌سازی سیاست‌های رسانه‌ها با رویکردهای اطلاع‌رسانی مدیریت بحران حوزه سلامت؛

هدف ۶: ایجاد سازوکارهای نظارتی مدیریت بحران

راهنبرد: استقرار نظام پایش و ارزیابی عملکرد و بهره گیری از اقدامات و تجارب پیشین

اقدام‌های اولویت‌دار:

- ✓ تقویت و توسعه سازوکارهای پایش، نظارت و ارزیابی با تمرکز بر برنامه‌های اعتباربخشی بیمارستان‌ها و مراکز اورژانس پیش‌بیمارستانی و مدیریت حوادث،
- ✓ تقویت نظام ثبت و مستندسازی تجربیات، درس آموخته‌ها و دستاوردهای مدیریت بحران؛
- ✓ تحلیل مستمر اثربخشی برنامه‌ها و فرایندهای کاری از طریق بررسی و تحلیل داده‌ها و اطلاعات و نتایج ارزیابی‌ها (ارزیابی خطر، ارزیابی ایمنی، ارزیابی تمرین، ارزیابی عملکرد و...) در شورای سیاستگذاری سلامت در حوادث و بلایا / کارگروه بهداشت و درمان در حوادث و بلایا
- ✓ تدوین برنامه‌های اصلاحی مبتنی بر نتایج حاصل از ارزیابی‌ها و تجربیات گذشته